

delswereld en wereldhandel' ter gelegenheid van het honderdjarig bestaan van Internatio in 1963 zegt Stout, dat de handel een interessant en onmisbaar vak is in de samenleving. De kern van handel is het iets-aan-de-man brengen, het produkt van een relatie van verkoper en koper. Uitgesproken intermenselijk, om deze 'newspeak' te gebruiken, en handel betekent het brengen van een 'dood' iets, een artikel/produkt in een menselijke omgeving waardoor het tot het leven gaat bijdragen. Met instemming haalt hij Multatuli aan, die in zijn 'Ideeën' (januari 1864) opmerkt 'dat er aan handel, aan wezenlijken handel, een zeer geniale zijde is'. Eigenlijk begint dit pas goed tot Stout door te dringen als hij, na een paar jaar in Rotterdam, voor Internatio naar Nederlands-Indië wordt uitzonden.

In Soerabaja, waar hij het grootste deel van zijn tijd in de Oost heeft doorgebracht, was er op het kantoor van Internatio sprake van een lotsverbondenheid rond De Toko, produkt van een relatief klein aantal mensen in een tropische maatschappij, van een eigen omgangsmanier - een interne code: wij zijn iets beter dan een ander -, die de onderneming vóór het uitbreken van Wereldoorlog II tot de grootste exporteur van Nederlands-Indië maakte. In dat aparte wereldje, in die samenleving, zo goed beschreven door Du Perron, die hoog bij hem aangeschreven stond, ging Stout zijn eigen individualistische weg, sloot zich niet echt aan bij de anderen en ging op in de muziek. Hij was een zeer begaafd en nauwkeurig pianist. Waarom vond deze man met zijn grote artistieke gaven - musiceren en schrijven - bevrediging in het zakendoen, in de handel en in het ondernemen? Waarschijnlijk omdat zakendoen omgaan met mensen betekent, handel, echte handel een geniale zijde heeft en de ware ondernemer even creatief als een kunstenaar moet zijn.

Begin 1942 viel de Japanse nacht over Indië en aan het einde daarvan zat Stout in een Japans gevangenenkamp, waaruit hij na het einde van de oorlog wist te ontsnappen voordat de nationalisten het kamp in beheer kregen. In het kamp vond hij ondanks alles gelegenheid tot bezinning op de na-oorlogse samenleving en op de toekomst van 'zijn' bedrijf. In de na-oorlogse bevrijdingsstrijd op Java werd veel verwoest, verbrand en veel Internatio-medewerkers hadden de dood gevonden tijdens de oorlog. Eigenlijk moest alles weer van de grond af opgebouwd worden. Stout beschikte over een natuurlijk gezag en bezat de kwaliteiten van een gedreven leider. Hij dacht ook vooruit, terwijl hij